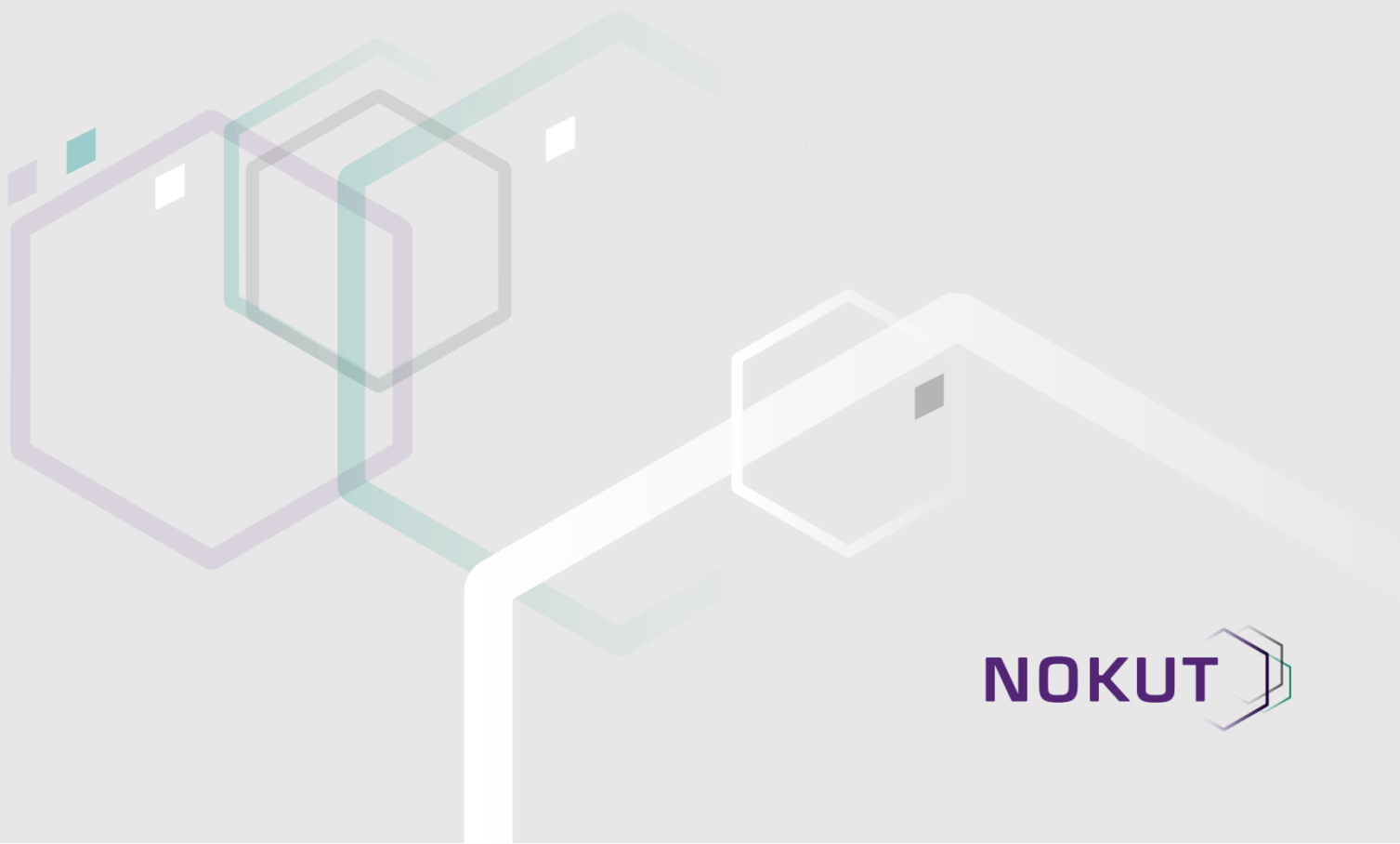

NOKUTs notater

Tilbakemelding og veiledning i Studiebarometeret 2017– eksempler på god praksis

April 2018

NOKUT

Forord

Siden 2013 har NOKUT gjennomført den nasjonale studentundersøkelsen Studiebarometeret, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Studiebarometeret kartlegger studentenes oppfatning av kvaliteten på eget studieprogram og skal gi enkel og brukervennlig informasjon om dette. Informasjonen skal bidra til å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling i høyere utdanning og gi studiesøkere og andre nyttig informasjon om opplevd studiekvalitet. Ett av NOKUTs formål er å fremme kvalitet i høyere utdanning. NOKUTs arbeid skal også bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning. Studentenes stemme er en viktig indikator på studiekvalitet og Studiebarometeret er et viktig hjelpemiddel for å spre kunnskap om studiekvalitet.

Studiebarometeret viser at tilbakemelding og veiledning er noe av det norske studenter er minst fornøyde med i sin studiehverdag. Disse funnene er stabile over tid. Dette på tross av fokus på tilbakemelding og veiledning fra både myndigheter og læresteder og på tross av at tilbakemelding og veiledning er anerkjent i forskningslitteraturen som en viktig faktor for læring.

Samtidig er det en del variasjon mellom ulike utdanningstyper og i enda større grad mellom studieprogram. På noen studieprogram er studentene langt mer fornøyde med tilbakemelding og veiledning enn på andre. Skyldes dette strategier på institusjonsnivå eller satsinger i de enkelte fagmiljøene? Har disse fagmiljøene noe å lære bort til andre?

Dette notatet baserer seg på statistiske analyser av data fra Studiebarometeret, informasjon fra høyskoler og universiteter, samt litteraturstudier. Notatet vil senere følges opp med en mer utfyllende rapport.

Sammendrag

Både norske myndigheter og den internasjonale forskningslitteraturen vektlegger tilbakemelding og veiledning som et viktig ledd i god studiekvalitet. På tross av dette ser vi fra resultatene i Studiebarometeret at studentene er lite tilfreds med tilbakemelding og veiledning sammenlignet med andre kvalitetsaspekter på studieprogrammet. Her ser vi heller ingen endringer over tid.

Om vi skiller på utdanningstyper ser vi imidlertid en del variasjon i resultatene, og variasjonene er enda større på studieprogramnivå. I dette notatet presenterer vi tre studieprogrammer som skiller seg ut med svært gode resultater, sammenlignet med andre studieprogrammer innenfor samme utdanningstype: Bachelor i barnevern ved Høgskolen i Innlandet; Master i entreprenørskap og innovasjon ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet; og Bachelor i bioingeniørfag ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Alle tre skiller seg positivt ut både når det gjelder omfanget av og tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning – to aspekter som ser ut til å henge tett sammen ut fra dataene i Studiebarometeret.

Selv om de tre studieprogrammene er svært forskjellige, ser vi flere fellestrekk som studieprogrammene selv peker på som viktige faktorer for den høye tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning. Dette inkluderer formidling av tydelige krav og forventinger til studentene, bredt omfang av tilbakemelding og veiledning, et læringsmiljø preget av kort avstand mellom studenter og faglig ansatte, og fagtradisjoner som vektlegger viktigheten av gode tilbakemeldinger. Engasjement, arbeidsvaner og motivasjon blant studentene ser ut til å påvirke i hvilken grad studentene benytter seg av mulighetene til å motta tilbakemelding og veiledning. Videre påvirkes igjen egenskaper i studentgruppen, som motivasjon etc., av opptaksgrunnlaget og gruppedynamikken blant studentene.

Studieprogrammene skiller seg ut positivt sammenlignet med andre studieprogrammer på samme institusjon. Dette kan tyde på at tiltakene i stor grad er et resultat av initiativ fra fagmiljøene selv, og ikke av bredere satsinger på institusjonsnivå – noe studieprogrammene selv bekrefter.

Den kvalitative informasjonen om studieprogrammene harmonerer i svært stor grad med funn fra Studiebarometeret. Dette ser vi blant annet når det gjelder forventninger: ledelsen på programmene fremhever at de formidler tydelige forventninger, dette bekreftes av svardata fra Studiebarometeret.

Innhold

1	Innledning	1
2	Bakgrunn	2
3	Tilbakemelding og veiledning over tid	5
4	Hvor fornøyde er studentene med tilbakemelding og veiledning i 2017?	10
5	Gode eksempler på praksiser på programnivå	12
5.1	Utvalgsriterier.....	12
5.2	Eksempel 1: Entreprenørskap og innovasjon – master (NMBU).....	13
5.3	Eksempel 2: Bachelor i barnevern (HINN).....	16
5.4	Eksempel 3: Bioingeniørfag - bachelor (UiT).....	19
5.5	Oppsummering	22
6	Referanser og kilder	24

1 Innledning

1.1 Om Studiebarometeret

Siden 2013 har NOKUT gjennomført den nasjonale studentundersøkelsen Studiebarometeret, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Undersøkelsen går årlig ut til 2. års bachelorstudenter, til 2. års masterstudenter og til 2. og 5. års studenter på utdanninger som er fem år eller lengre. I 2017 ble spørreskjemaet sendt ut til ca. 64 000 studenter, av disse besvarte 48 prosent spørreundersøkelsen.

Studentene blir spurt om sin motivasjon, studieinnsats og sin tilfredshet med ulike sider ved sitt studieprogram. Blant annet inneholder skjemaet spørsmål om tilbakemelding og veiledning.

1.2 Hvorfor undersøke tilbakemelding og veiledning?

Forskningsslitteraturen peker på tilbakemelding og veiledning som et sentralt aspekt ved studiekvalitet, og at dette ser ut til å ha positive effekter på bl.a. læring, motivasjon og gjennomføring. Også på myndighetsnivå i Norge ser vi et fokus på tilbakemelding og veiledning som et sentralt kvalitetsaspekt i høyere utdanning, der det er betydelig rom for forbedring.

Imidlertid viser resultat fra Studiebarometeret at norske studenter er relativt lite fornøyde med tilbakemelding og veiledning i sin studiehverdag, og disse funnene er stabile over tid. Allikevel ser vi store variasjoner i tilfredshet med tilbakemelding og veiledning på studieprogramnivå. Et utvalg studieprogrammer skiller seg ut med svært gode resultater, sammenlignet med nasjonale tall innenfor utdanningstypen de tilhører. Ved å se nærmere på noen av disse studieprogrammene kan vi avdekke hvilke tiltak og metoder som gjør at akkurat disse programmene gjør det så bra – og potensielt hvordan andre studieprogrammer kan dra veksler på disse erfaringene i sitt eget arbeid med utviklingen av tilbakemelding og veiledning.

1.3 Formålet med notatet

I dette notatet ønsker vi å identifisere gode praksiser for bruk av tilbakemelding og veiledning. Vi vil beskrive og undersøke enkelte studieprogram med tanke på at andre fagmiljø kan la seg inspirere av program der studentene er svært fornøyde med tilbakemelding og veiledning. For å kunne sette gode eksempler inn i en større sammenheng, vil vi imidlertid også gå gjennom oppdaterte tall som illustrerer stabiliteten i omfang og tilfredshet med tilbakemelding og veiledning over tid. I tillegg viser vi hvordan tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning fortoner seg i 2017, fordelt på hhv. institusjoner og utdanningstyper.

1.4 Strukturen i notatet

I kapittel 2 går vi kort igjennom hva forskningsslitteraturen sier om tilbakemelding og veiledning, samt det politiske fokuset på tilbakemelding og veiledning i Norge de siste årene. Vi beskriver også

hvordan vi undersøker temaet i Studiebarometeret. I kapittel 3 legger vi fram data som viser utviklingen i omfang og tilfredshet med tilbakemelding og veiledning mellom 2015 og 2017. Kapittel 4 gir en oversikt over tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning i 2017, fordelt på institusjoner og utdanningstyper. Her ser vi også på sammenhengen mellom omfang av tilbakemelding og veiledning og tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning. I kapittel 5 presenterer vi tre utvalgte studieprogrammer som skiller seg særlig positivt ut innenfor sin utdanningstype når det gjelder studenttilfredshet med tilbakemelding og veiledning.

2 Bakgrunn

2.1 Tilbakemelding og veiledning i forskning og reformer

Forskningslitteraturen viser at tilbakemelding og veiledning kan ha positiv sammenheng med både (studentenes) motivasjon, deres læring og deres gjennomføring (Bjorklund, Parente, og Sathianathan 2004; Fowler og Boylan 2010; Hattie og Timperley 2007; Kot 2014; Nicol og Macfarlane-Dick 2006; Shute 2008). Videre viser litteraturen at noen typer tilbakemelding og veiledning er mer effektfulle enn andre. Spesielt pekes det på at formativ tilbakemelding, der studenter får konstruktive og læringsorienterte tilbakemeldinger, er mer gunstig for læring enn summativ tilbakemelding, som ofte er kortfattede og gis etter at studentenes arbeid er ferdig (Shute 2008; Chan og Lam 2010; Elliot og Dweck 1988; Mcalpine 2004; Nicol og Macfarlane-Dick 2006). Funnene indikerer at høyskoler og universiteter bør fokusere på tilbakemelding og veiledning fra de faglig ansatte til studentene, og at fokuset bør ligge på formativ tilbakemelding og veiledning.

Temaet har også stor oppmerksomhet i akademia i Norge. Miljøene som har fått status som Sentre for fremragende utdanning¹ har hatt og har fokus på å aktivisere studenter, et godt læringsmiljø og tilbakemelding og veiledning. En nylig utgitt norsk casestudie (Nerland and Prøitz 2018) fremhever systematisk og konstruktiv tilbakemelding til studenter som viktige faktorer for god utdanningskvalitet.

Hos norske myndigheter har tilbakemelding og veiledning også vært et tema over lang tid. Kvalitetsreformen i 2003, beskrevet i St.meld. nr. 27 2000-2001 og NOU 2000: 14, fokuserte blant annet på (forbedring av) tilbakemelding og veiledning som en viktig faktor for å øke utdanningskvaliteten. En evaluering av reformen (Michelsen and Aamodt 2007) konkluderer med at *omfanget* av tilbakemelding og veiledning har økt, mens *kvaliteten* ikke har økt. Denne evalueringen ble gjennomført bare noen få år etter at Kvalitetsreformen ble implementert. Funn fra Studiebarometeret indikerer imidlertid at det fortsatt er utfordringer knyttet til tilbakemelding og veiledning. Stortingsmelding nr. 16 2016-17, Kultur for kvalitet, fremhever også tilbakemelding og veiledning fra faglig ansatte som en sentral kvalitetsfaktor. Dette signaliserer at tilbakemelding og veiledning er viktig for utdanningskvalitet og at norske utdanningsinstitusjoner ikke er i mål på området ennå.

---

¹ <https://www.nokut.no/tjenester/sentre-for-fremragende-utdanning-sfu/>

2.2 Tilbakemelding og veiledning i Studiebarometeret

Helt siden Studiebarometerets oppstart i 2013, har to spørsmål om «de faglig ansattes evne til å gi konstruktive tilbakemeldinger» og om «den faglige veiledningen» vært blant spørsmålene i skjemaet med lavest score. Dette på tross av at det har vært mye fokus på tilbakemelding og veiledning i norsk høyere utdanning siden årtusenskiftet.

Samtidig er studentene meget tilfredse med den overordnede kvaliteten på studieprogrammene. Vi finner ingen sammenheng i våre data mellom tilfredshet med tilbakemelding og oppfølging og tilfredshet med den overordnede kvaliteten. Det er altså ikke slik at de studentene som er minst fornøyde med tilbakemelding og veiledning samtidig er de som er minst fornøyde overordnet sett. Denne mangelen på sammenheng er overraskende, med tanke på at forskningen er temmelig entydig på at tilbakemeldinger og oppfølging er svært viktig for studentenes motivasjon, læring, gjennomføring og frafall. I en tidligere NOKUT-analyse (Hamberg, Bakken og Damen 2015) ble studenter intervjuet om blant annet tilbakemeldinger og veiledning. Forfatterne fant at studentene har få, eller ingen forventninger til tilbakemelding og veiledning. I tillegg mangler de forståelse for hvor viktig disse faktorene er for deres egen læring og motivasjon. Og selv om studentene verken er fornøyde med omfanget eller kvaliteten på tilbakemelding og veiledning, påvirker denne misnøyen i svært liten grad deres overordnede tilfredshet med studiet sitt. Dette ble det også funnet støtte for i kvantitative analyser.

På bakgrunn av disse funnene, ønsket NOKUT å bruke Studiebarometeret til å finne ut mer om hvordan studentene opplever tilbakemelding og veiledning. Derfor inkluderte NOKUT to spørsmålsbatterier i 2015: ett der vi spurte om omfanget, og ett der vi spurte om tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning. Også analysene av disse dataene viser at tilbakemelding og veiledning ikke påvirker studentenes overordnede tilfredshet (Hamberg, Bakken og Damen 2016). Et annet funn var at miljøet mellom faglig ansatte og studenter er den klart viktigste faktoren som forklarer tilfredsheten med tilbakemeldinger: Jo bedre miljøet mellom faglig ansatte og studenter oppfattes, jo mer tilfreds er studentene med tilbakemeldingene.

Disse to batteriene ble igjen inkludert i spørreskjemaet i 2017, da som valgbare batterier. Ti institusjoner valgte å la sine studenter besvare på disse spørsmålsbatteriene. I det følgende vil mesteparten av vår omtale av data og de fleste av våre analyser omhandle de 9 største av de 10 institusjonene som valgte disse batteriene i 2017.

2.3 Problemstillinger

På tross av at både norske myndigheter og forskningslitteraturen betoner viktigheten av tilbakemelding og veiledning, er studentene jevnt over fortsatt ikke fornøyde på dette området. Dette ser vi av data på nasjonalt nivå fra Studiebarometeret. Imidlertid er det forskjeller i tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning når vi går ned et nivå og ser på utdanningstyper. Forskjellene er enda større når vi ser på de ulike studieprogrammene. Det er derfor sannsynlig at noen fagmiljø i større grad enn andre klarer å gi studentene mer eller bedre tilbakemelding og veiledning.

På grunnlag av dette ønsker vi å se nærmere på noen av disse fagmiljøene. Dette gjør vi ved å velge ut noen studieprogrammer som skiller seg positivt ut innenfor sine utdanningstyper på landsbasis, og undersøker disse nærmere. Vi tar for oss følgende problemstillinger:

- Hvilke grep har studieprogram/fagmiljø med de mest fornøyde studentene gjort i sin satsing på tilbakemelding og veiledning?
- Skyldes den høye tilfredsheten på noen studieprogram tilfeldigheter, strategier på institusjonsnivå eller satsinger i de enkelte fagmiljøene?

Institusjonene som omtales i notatet er de som selv valgte å inkludere spørsmålene om tilbakemelding og veiledning i Studiebarometeret 2017. Utvalget av institusjoner dekker altså ikke hele sektoren, men poenget med dette prosjektet er ikke å skape et representativt bilde av hvordan institusjonene arbeider med tilbakemelding og veiledning. Poenget er heller at vi, ved å undersøke noen institusjoner og noen fagmiljøer på disse institusjonene, kan identifisere gode praksiser, noe som kan være til nytte for utviklingen av undervisningskvalitet ellers i sektoren.

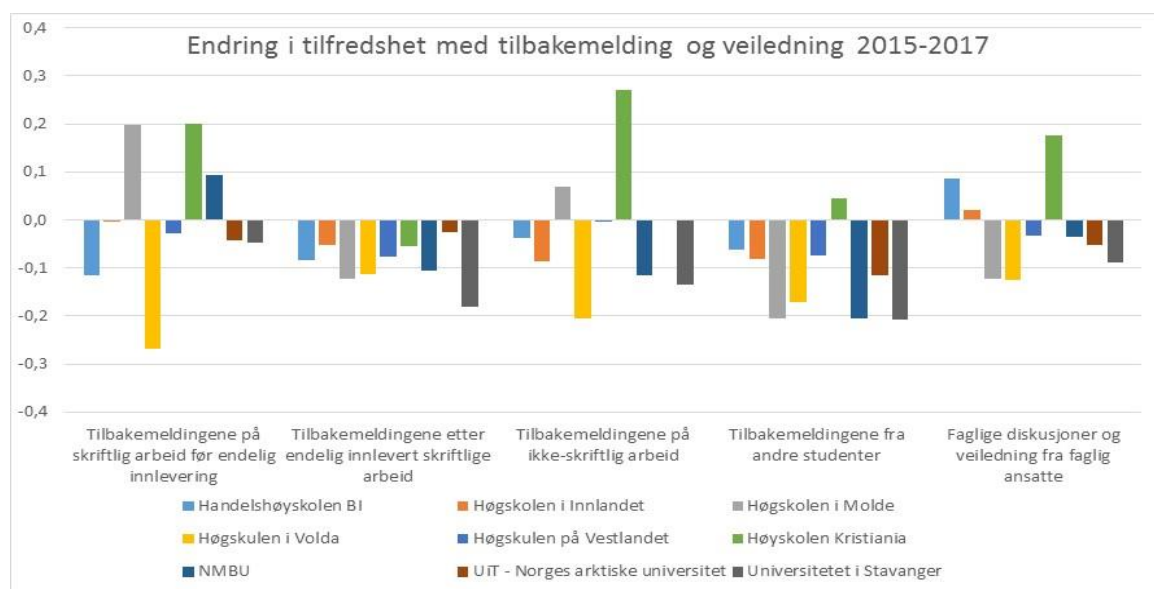
3 Tilbakemelding og veiledning over tid

3.1 Ingen endring i tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning

Vi har sammenlignbare data på tilfredshet med tilbakemelding og veiledning for 2015 og 2017 for en del institusjoner. Vi ser nå om tilfredsheten har endret seg over tid. Figur 1 viser spørsmålsbatteriet, mens figur 2 viser endringer i snittscore på enkeltspørsmål i 2017 i forhold til 2015, fordelt på institusjon².

3. TILFREDSHET MED TILBAKEMELDING OG VEILEDNING						
Hvor tilfreds er du med:						
	Ikke tilfreds (1)	(2)	(3)	(4)	Svært tilfreds (5)	Vet ikke / ikke relevant
Tilbakemeldingene fra faglig ansatte på skriftlig arbeid før endelig innlevering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilbakemeldingene fra faglig ansatte etter endelig innlevert skriftlige arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilbakemeldingene fra faglig ansatte på ikke-skriftlig arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilbakemeldingene fra andre studenter på skriftlig eller ikke-skriftlig arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Faglige diskusjoner og veiledning fra faglig ansatte	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvordan tilbakemeldingene og veiledningen har bidratt til læringsutbytte ditt	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Figur 1: Spørsmålsbatteriet Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Skalaen i spørreskjemaet går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds), i tillegg kommer Vet ikke / ikke relevant.

Figur 2: Endring i score på enkeltspørsmål i batteriet Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning mellom 2015-2017, fordelt på institusjon.

² Spørsmålet «hvordan tilbakemeldingene og veiledningen har bidratt til læringsutbyttet ditt» er ikke inkludert, side dette først og fremst handler om *effektene* av tilbakemelding og veiledning enn tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning.

Endringen over tid blant institusjonene som mottok dette batteriet i 2015 og 2017 er ikke stor, og bare unntaksvis over 0,2 (på en skala fra 1 til 5). Retningen på endringen varierer en del mellom institusjonene, og fra spørsmål til spørsmål: i noen tilfeller er det økning, i andre nedgang. Hovedbildet er at tallene er nok så stabile. Høyskolen i Kristiania skiller seg positivt ut, med en ganske stor økning i studentenes rapporterte tilfredshet med tilbakemelding og veiledning med spesielt tilbakemeldinger på ikke-skriftlig arbeid.

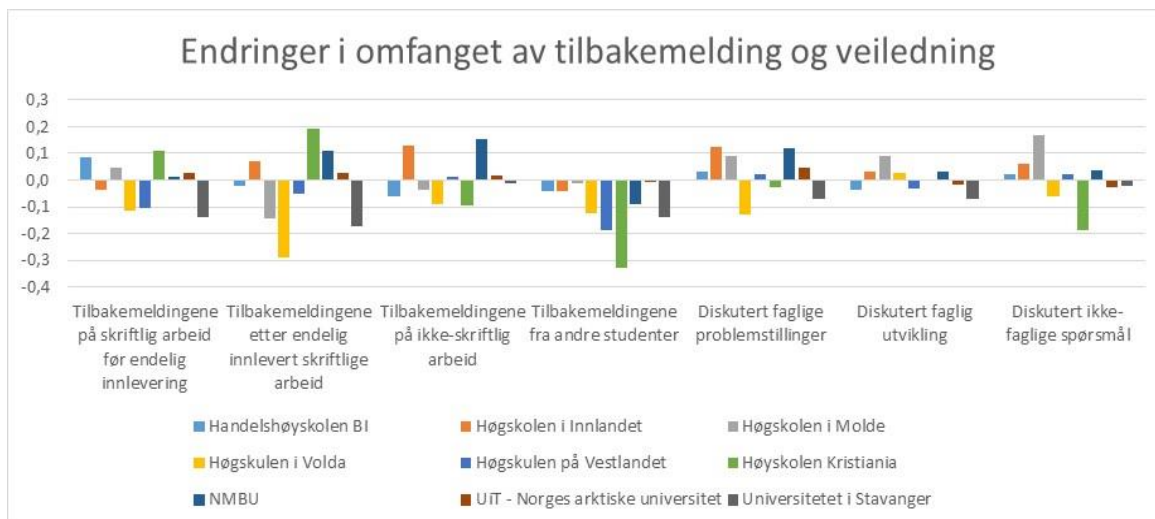
3.2 Ingen endring i omfanget av tilbakemelding og veiledning

Studentene besvarte et korresponderende spørsmålsbatteri om omfanget av tilbakemelding og veiledning, både i 2015 og i 2017. Her ble de bedt om å tallfeste antall ganger de hadde opplevd ulike former for tilbakemelding og veiledning.

Figur 3 viser spørsmålsbatteriet, mens figur 4 viser endringer i snittscore på enkeltspørsmål i 2017 i forhold til 2015, fordelt på institusjon.

2. OMFANG AV TILBAKEMELDING OG VEILEDNING						
Hvor ofte – hittil i studiet – har du:						
	Aldri	1-2 ganger	3-5 ganger	6-10 ganger	Over 10 ganger	Vet ikke
Fått tilbakemeldinger fra faglig ansatte på skriftlig arbeid <i>før</i> endelig innlevering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fått tilbakemeldinger fra faglig ansatte <i>etter</i> endelig innlevert skriftlig arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fått tilbakemeldinger fra faglig ansatte på <i>ikke-skriftlig</i> arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fått tilbakemeldinger fra andre <i>studenter</i> på skriftlig eller ikke-skriftlig arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskutert faglige problemstillinger med faglig ansatte	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskutert din faglige utvikling/resultater med faglig ansatte	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Snakket om ikke-faglige spørsmål med faglig ansatte	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Figur 3: Spørsmålsbatteriet Omfang av tilbakemelding og veiledning. Skalaen i spørreskjemaet er femdelte: Aldri – 1-2 ganger – 3-5 ganger – 6-10 ganger – Over 10 ganger, i tillegg kommer Vet ikke. Aldri er gitt verdien 0, 1-2 ganger er gitt verdien 1 etc., skalaen på spørsmålene om omfang går altså fra 0-4.

Figur 4: Endring i score på enkeltspørsmål i batteriet Omfang av tilbakemelding og veiledning mellom 2015-2017, fordelt på institusjon.

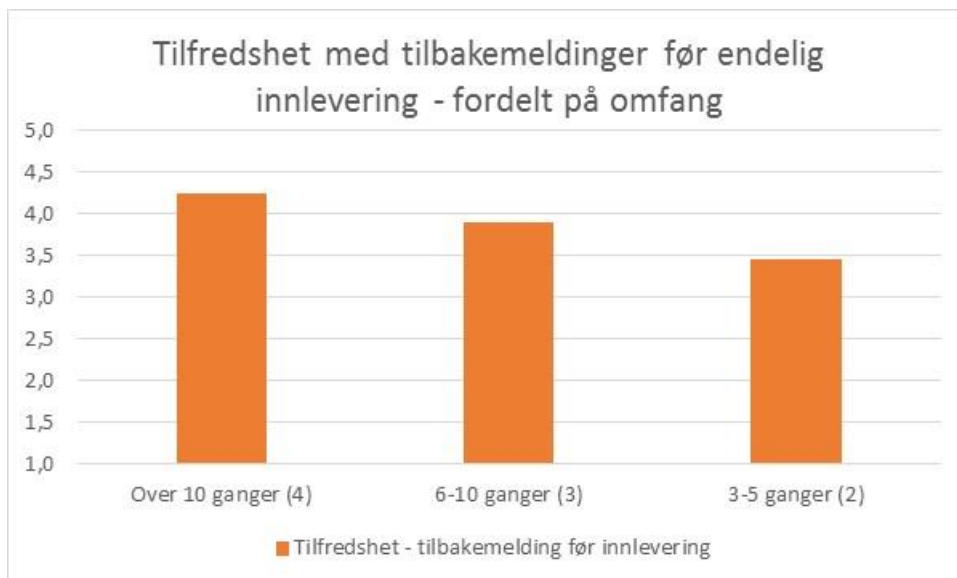
Det har bare vært svært små endringer i omfanget av tilbakemelding og veiledning siden 2015. På noen spørsmål og på noen institusjoner er det en liten oppgang, på andre en liten nedgang. Det er heller ikke mulig å se noe mønster i, eller sammenheng med, endringene i svarene på de korresponderende spørsmålene om tilfredshet med tilbakemelding og veiledning.

3.3 Sammenhengen mellom omfang av og tilfredshet med tilbakemelding og veiledning

Omfanget og tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning er stabil over tid. Det er imidlertid rimelig å anta at omfang og tilfredshet ikke er uavhengige av hverandre. Er det sånn at studenter på programmer med mer tilbakemelding og veiledning jevnt over er mer tilfredse med kvaliteten på denne?

Figuren under viser gjennomsnittscorene på tilfredshet med «tilbakemeldinger fra faglig ansatte på skriftlig arbeid før endelig innlevering» for respondenter som oppgir hhv. 2, 3 og 4 på det tilsvarende omfangsspørsmålet – dvs. de som oppgir et omfang av denne typen tilbakemeldinger på 3-5, 6-10 eller over 10.³

³ Aktiviseringer i skjemaet i 2017 gjorde at kun respondenter som oppgav et visst omfang av de ulike formene for tilbakemelding og veiledning fikk de tilsvarende spørsmålene om tilfredshet. Dette gjelder spørsmål 1-4 i tilfredshetsbatteriet. På spørsmål 5 «hvor tilfreds er du med – faglige diskusjoner og veiledning fra faglig ansatte» må respondentene ha svart 1 eller over på både «diskutert faglige problemstillinger» og «diskutert din faglige utvikling» i omfangsbatteriet. På spørsmål 6, om effekt på læringsutbytte, er det ingen aktiviseringer.

Figur 5: Tilfredshet med «tilbakemeldinger fra faglig ansatte på skriftlig arbeid før endelig innlevering», fordelt på oppgitt omfang. Søylene til venstre viser tilfredsheten blant de som oppgir et omfang på over 10 ganger, søylen i midten tilfredsheten blant de som oppgir et omfang på 6-10, søylen til høyre viser tilfredsheten til de som oppgir et omfang på 3-5 ganger. Skalaen går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds), i tillegg kommer Vet ikke / ikke relevant. (I spørreskjemaet er omfangsspørsmålene skalert fra 0-4; tilfredshet er skalert fra 1-5.)

Figuren over viser at den gjennomsnittlige tilfredsheten øker jo større omfanget er av tilbakemeldinger før endelig innlevering. Forskjellen øker med om lag 0,4 fra en «omfangs-kategori» til en annen. Vi ser tilsvarende sammenhenger for samtlige spørsmål om tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Dette indikerer at omfang og tilfredshet ikke er uavhengige av hverandre, og at økt omfang mest sannsynlig bidrar til økt tilfredshet.

Vi kan også illustrere disse sammenhengene ved å se på de bivarierte korrelasjonene mellom spørsmålene. Tabellen under viser korrelasjonene mellom enkeltspørsmål fra omfangs- og tilfredshetsbatteri.

Tabell 1: Bivariate korrelasjoner mellom tilfredshets- og omfangsspørsmål i Studiebarometeret 2017

Tilfredshet	Omfang					
	Før endelig innlev.	Etter endelig innlev.	Ikke-skriftlig arbeid	Tilbakemeld. fra andre studenter	Diskutert fag	Diskutert resultat
Tilbakemeldingene fra faglig ansatte på skriftlig arbeid før endelig innlevering	0,33	0,18	0,24	0,22	0,27	0,32
Tilbakemeldingene fra faglig ansatte etter endelig innlevert skriftlige arbeid	0,18	0,33	0,20	0,21	0,25	0,26
Tilbakemeldingene fra faglig ansatte på ikke-skriftlig arbeid	0,20	0,17	0,41	0,28	0,38	0,32
Tilbakemeldingene fra andre studenter på skriftlig eller ikke-skriftlig arbeid	0,17	0,12	0,25	0,40	0,24	0,26
Faglige diskusjoner og veiledning fra faglig ansatte	0,20	0,20	0,26	0,31	0,43	0,33

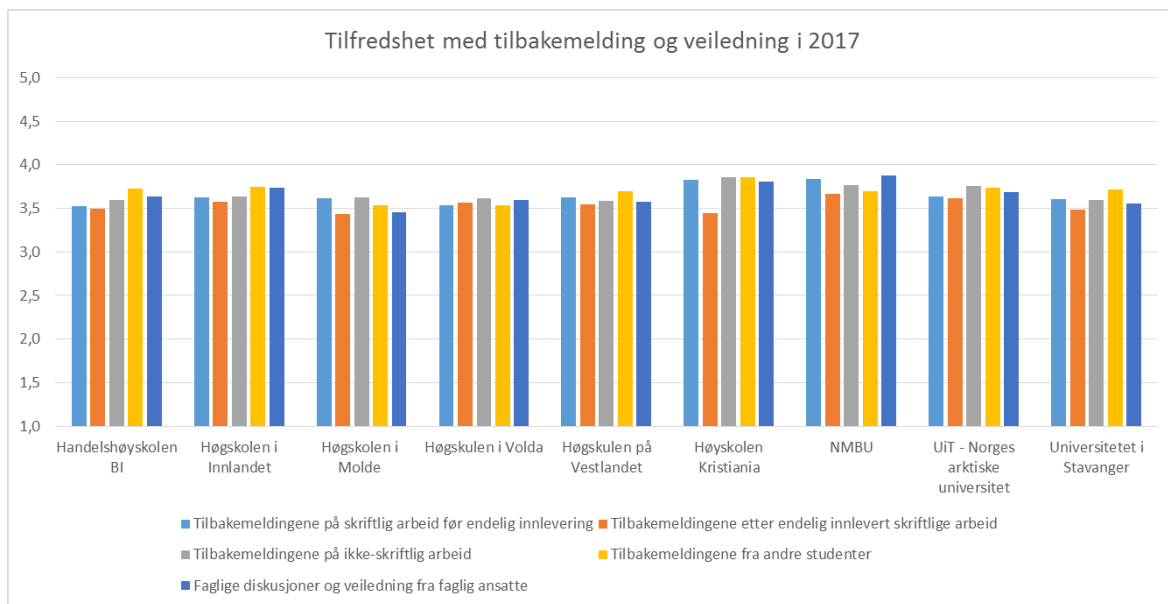
Ut fra de bivariate korrelasjonene ser vi at sammenhengen er sterkest mellom korresponderende par av spørsmål (uthevet), selv om disse kun er av moderat styrke. Samtlige av korrelasjonen er positive (har positivt fortegn), noe som betyr at respondenter som gir høye scorer på omfangsspørsmål jevnt over også har en tendens til å gi høy score på tilfredshetsspørsmål (og omvendt).

Det er også verdt å merke seg at omfang av veiledning – i form av faglige diskusjoner og diskusjoner angående faglig progresjon og resultater – også ser ut til å korrelere forholdsvis sterkt med spørsmålene om tilbakemelding fra faglig ansatte. Vi ser *ikke* den motsatte tendensen, dvs. at omfang av tilbakemelding fra faglig ansatte korrelerer (relativt) sterkt med de øvrige tilfredshetsspørsmålene. Dette kan tolkes som at økt omfang av veiledning også henger sammen med tilfredshet på tilbakemelding mer generelt, og at omfanget av veiledning har mer å si for den generelle tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning enn omfanget av tilbakemeldinger.

4 Hvor fornøyde er studentene med tilbakemelding og veiledning i 2017?

Vi har sett at det er få endringer i tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning over tid, men *hvor* fornøyde er faktisk studentene? Og ser vi noen forskjeller på tvers av institusjoner og utdanningstyper?

Figuren under viser studentenes tilfredshet med tilbakemelding og veiledning i 2017, fordelt på institusjon.

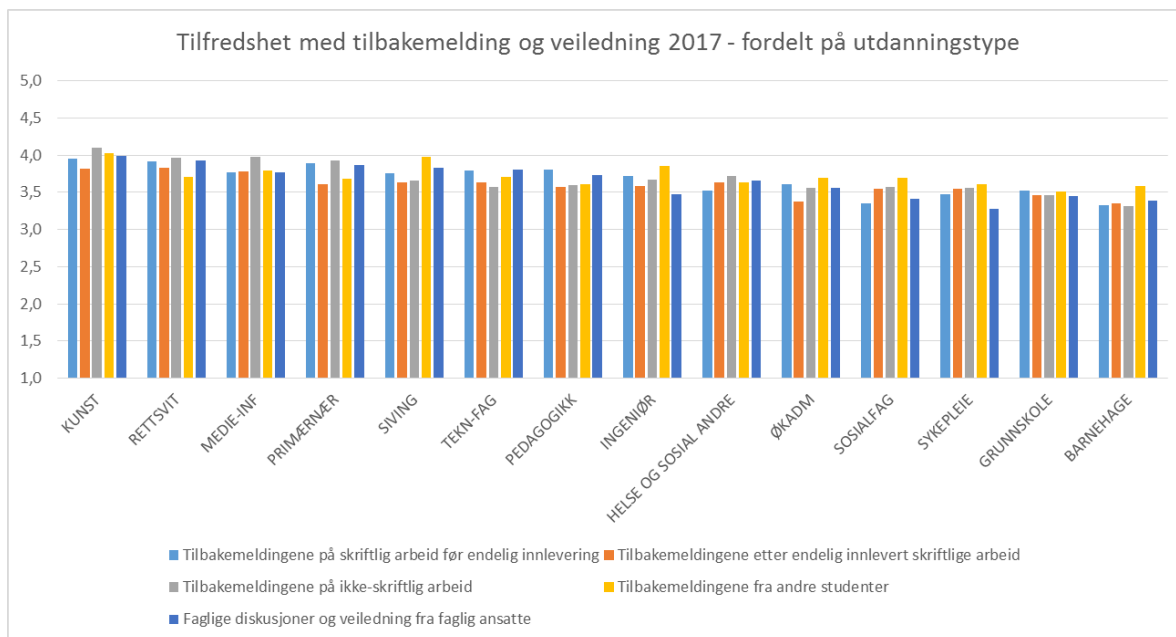

Figur 6: Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning (alle relevante spørsmål) i 2017, fordelt på institusjon. Skalaen går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds), i tillegg kommer Vet ikke / ikke relevant.

Figuren viser at studentene er om lag like tilfreds, eller noe mindre tilfreds, med de mer generelle spørsmålene om tilbakemelding og veiledning fra det obligatoriske batteriet Undervisning og veiledning (de to spørsmålene lengst til venstre). Forskjellene er jevnt over ikke store mellom de ulike spørsmålene. Forskjellene er, med noen unntak, heller ikke spesielt store mellom de ulike institusjonene.

Figur 7 viser gjennomsnittscoren for spørsmålene om tilbakemelding og veiledning, fordelt på utdanningstyper. Spørsmålene er de samme som i figur 6. Utdanningstypene er sortert fra høyeste til laveste (aggregerte) scorer. Kun utdanningstyper med omtrent 80 eller flere svarende per enkeltspørsmål i batteriet er inkludert i figuren. Antall utdanningstyper er også redusert siden kun et utvalg av institusjoner (som kun omfatter et utvalg utdanningstyper) valgte å få batteriet om undervisning og veiledning.

Figur 7: Tilbakemelding og veiledning per utdanningstype. Skalaen går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds), i tillegg kommer Vet ikke / ikke relevant.

Vi ser at forskjellene mellom utdanningstypene med høyest score og de med lavest score ikke er veldig store, med noen unntak. På den ene siden ligger utdanningstypene sykepleie, grunnskole og barnehage m.fl. med scorer på mellom 3,0-3,5. På den andre siden har vi utdanningstyper som kunst, rettsvitenskap og medie-inf⁴ som ligger mellom 3,5-4,0 på flere av spørsmålene.

Utdanningstypene favner imidlertid over en rekke studieprogrammer, og det er grunn til å tro at det er betydelig variasjon i tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning innenfor hver utdanningstype. I neste del går vi derfor et nivå lavere, og trekker fram eksempel på studieprogrammer innenfor de ovennevnte utdanningstypene som skiller seg ut med særlig høye scorer på disse spørsmålene.

⁴ Utdanningstypen omfatter program innen Medie- og informasjonsfag (journalistikk, medievitenskap etc.).

5 Gode eksempler på praksiser på programnivå

5.1 Utvalgskriterier

Det er få endringer over tid på institusjonsnivå, men det gjøres allikevel godt arbeid på enkelte studieprogrammer på institusjonene. I dette kapitlet går vi igjennom et utvalg programmer som skiller seg ut med høy tilfredshet blant studentene på spørsmålene i det valgbare batteriet «Tilfredshet – tilbakemelding og veiledning». Vi har supplert data fra Studiebarometeret med mer inngående informasjon fra institusjonene om hvordan det arbeides med tilbakemelding og veiledning på er gjort på studieprogramnivå. Denne informasjonen er innhentet gjennom telefonintervjuer med en faglig leder på hvert studieprogram.

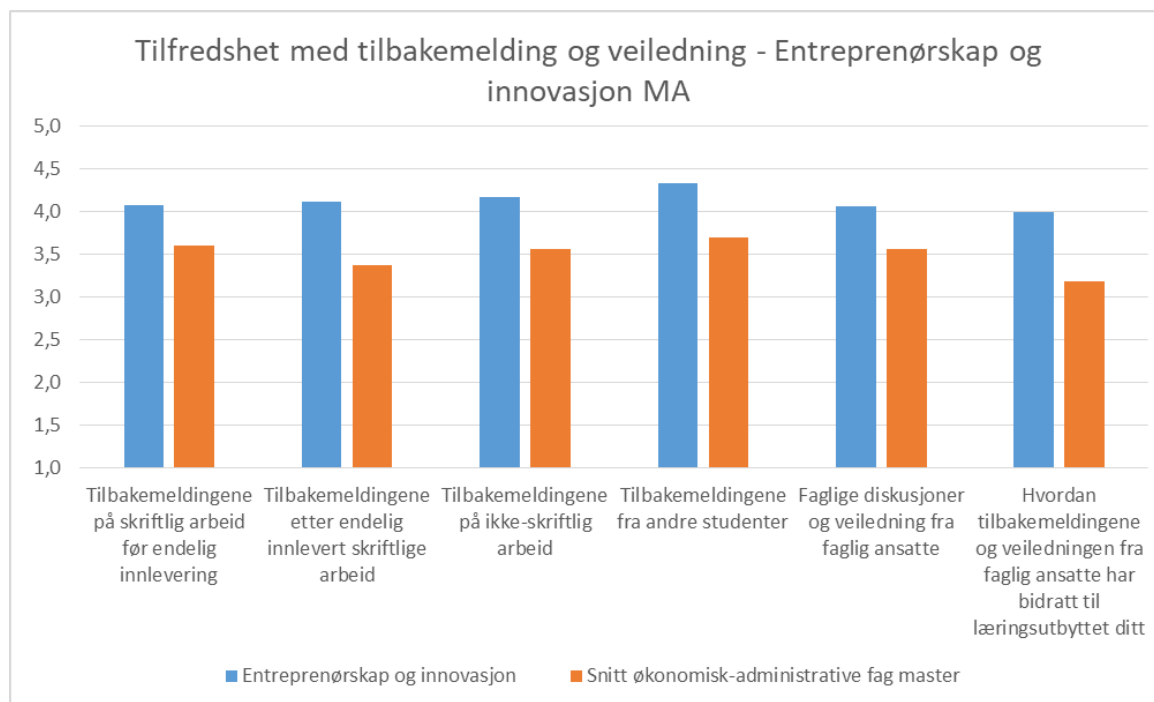
Når vi valgte ut hvilke studieprogrammer vi ville undersøke nærmere, la vi følgende kriterier til grunn:

- 1) Studieprogrammet tilhører en utdanningstypen som har et høyt antall svarende på hvert enkelt spørsmål i tilfredshetsbatteriet (rundt 80 svarende og oppover). I tillegg må utdanningstypen ha minst 3 institusjoner og minst 5 studieprogrammer som har svart på batteriet. Dette er avgjørende for at vi skal kunne sammenligne snittverdiene på studieprogrammet med de nasjonale snittverdiene for utdanningstypen den tilhører.
- 2) Studieprogrammet skiller seg ut med snittscorer på spørsmålene om tilfredshet med tilbakemelding og veiledning som er høyere enn de nasjonale snittverdiene innenfor utdanningstypen, og utdanningsnivået (bachelor/master), det tilhører.
- 3) Studieprogrammet må ha *minst* 10 svarende på hvert enkelt spørsmål i batteriet «Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning».

5.2 Eksempel 1: Entreprenørskap og innovasjon – master (NMBU)

Vårt første eksempel er hentet fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og er masterprogrammet Entreprenørskap og innovasjon. Programmet er et av programmene i Studiebarometeret 2017 der studentene er mest tilfredse med den tilbakemelding og veiledning de får.

Figuren under viser svarverdier på spørsmålene fra batteriet «Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning». Data er fordelt på studieprogrammet Entreprenørskap og innovasjon og den utdanningstypen programmet er plassert i (økonomisk-administrative utdanninger – master). Svarverdiene vises som gjennomsnittscorer.

Figur 8: Spørsmålsbatteriet Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Snittscore på Entreprenørskap og innovasjon og utdanningstypen økonomisk-administrative utdanninger – master. Skalaen går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds).

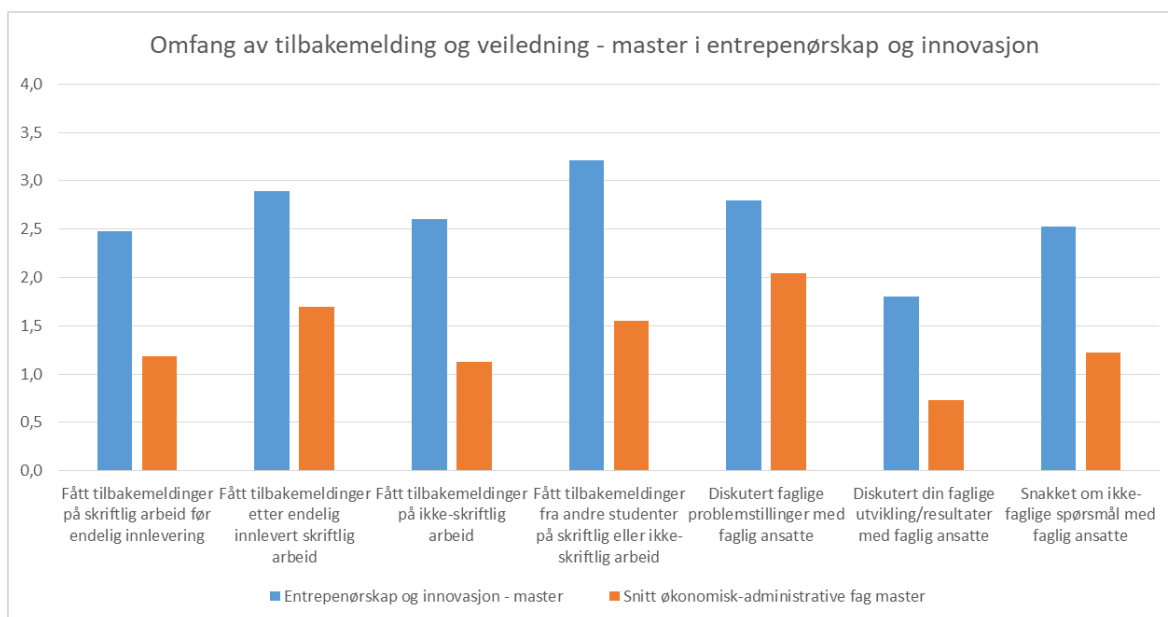
Masterprogrammet i Entreprenørskap og innovasjon ved NMBU utmerker seg med høy tilfredshet på alle spørsmålene om tilbakemelding og veiledning. Svarene til studentene på programmet ligger mellom 0,5 og 0,8 høyere enn landssnittet for utdanningstypen, noe som utgjør store forskjeller.⁵ Spesielt stor er forskjellen i tilfredshet med tilbakemeldinger etter endelig innlevering og hvordan tilbakemeldingene og veiledningen fra faglig ansatte har bidratt til læringsutbyttet.

Studentene på Entreprenørskap og innovasjon svarer også klart mer positivt enn sine medstudenter i utdanningstypen på andre spørsmål. Det gjelder både på spørsmål om medvirkning, yrkesrelevans,

⁵ Vi har ikke beregnet om avvikene er statistisk signifikante. Gjennomsnittsverdiene konfidensintervall avhenger av antall respondenter, og vil være nok så store for de fleste program, om de beregnes uten på ta hensyn til populasjonen på hvert program. Det er imidlertid naturlig å bruke en metode som tar hensyn til at delpopulasjonene er kjente og begrensede («finite population correction»), noe som gir langt smalere konfidensintervall. Dette er ikke vist her.

undervisning, forventninger og enkeltspørsmålet om overordnet tilfredshet. Det samme gjelder for de to spørsmålene om tilbakemeldinger og veiledning fra batteriet Undervisning og veiledning.

Figuren under viser svarverdier på spørsmålene fra batteriet Omfang av tilbakemelding og veiledning. Data er fordelt på studieprogrammet Entreprenørskap og innovasjon og utdanningstypen økonomisk-administrative utdanninger – master. Svarverdiene vises som gjennomsnittscorer.

Figur 9: Spørsmålsbatteriet Omfang av tilbakemelding og veiledning. Snittscore på Entreprenørskap og innovasjon og utdanningstypen økonomisk-administrative utdanninger – master. Skalaen i spørreskjemaet er femdelt: Aldri – 1-2 ganger – 3-5 ganger – 6-10 ganger – Over 10 ganger, i tillegg kommer Vet ikke. Aldri er gitt verdien 0, 1-2 ganger er gitt verdien 1 etc., skalaen på spørsmålene om omfang går altså fra 0-4.

Omfanget av tilbakemelding og veiledning oppleves som klart høyere på alle spørsmålene blant studentene på programmet Entreprenørskap og innovasjon enn blant andre studenter i utdanningstypen økonomisk administrative fag. Spesielt omfanget av tilbakemeldinger fra andre studenter synes å være stort.

Hvorfor lykkes studieprogrammet?

Den faglige ledelsen ved programmet poengterer at fagfeltets egenart gjør det naturlig å fokusere på praksis og prosjektoppgaver i studieprogrammet, med et dertil stort behov for veiledning og tilrettelegging fra de fagsansatte.

Fokuset er helt klart mer på formativ enn på summativ vurdering, som betyr at studentene stor grad får konstruktive og læringsorienterte tilbakemeldinger underveis, framfor tilbakemeldinger i etterkant eller slutfasen. Det henger sammen med det store innslaget av praksisbasert undervisning og prosjektarbeid. Studentene mottar mye tilbakemelding underveis i prosjektperioden, både fra andre studenter, eksterne næringsaktører og fra fagsansatte.

De faglig ansatte legger vekt på ulike former for tilbakemelding og veiledning. Tilbakemeldinger fra medstudenter er spesielt vektlagt. Et prosjekt, der tilbakemeldinger fra studenter er i fokus («peer mentoring») er sentralt. Fagmiljøet erkjenner at det er en problematisk rolle å gi råd underveis og tett oppfølging underveis og samtidig være den som gir slutt karakter i faget. Det finnes derfor andre muligheter for veiledning, gjennom å bruke mer erfarne studenter til å veilede mindre erfarne. Derfor veileder andreårsstudentene, som har vært gjennom to ulike praksisperioder, studentene som er inne i sin første praksisperiode.

Ledelsen ved programmet understreker også at de uttrykker tydelige forventninger til studentene om aktiv deltagelse i læringsaktiviteter fra dag en. Det gjør at studentene fokuserer mer på hva de lærer, enn bare på slutt karakteren, noe som gir en jevn arbeidsinnsats over tid (heller enn skipper tak) og bidrar til å skape et sosialt faglig miljø. Studentene intervjues også ved opptak, for å sikre at de som tas opp er motiverte for et intensivt studieprogram. Dette tiltaket bidrar til å gi programmet veldig engasjerte studenter.

Programmet sorterer under Handelshøyskolen på NMBU. Handelshøyskolen har som en del av sin strategiske satsning å ha aktiv involvering av studentene. Men initiativet fagmiljøet først og fremst jobber med, «peer mentoring», er drevet nedenfra, fra fagmiljøet selv, og ble startet i 2014 med prosjektutviklingsstøtte fra Norgesuniversitetet.

Master i Entreprenørskap og innovasjon på NMBU - oppsummert

Studentene på studieprogrammet oppgir at de har et langt større omfang av tilbakemelding og veiledning enn både lignende studieprogram og andre studieprogram på institusjonen. Studentene er også langt mer tilfredse med tilbakemelding og veiledning enn andre studenter.

Faglig ledelse på programmet bekrefter dette: programmet har over lang tid hatt et sterkt søkelys på tilbakemelding og veiledning. Spesielt har det vært fokusert på å skape et godt faglig miljø mellom studentene og på tilbakemeldinger fra medstudenter.

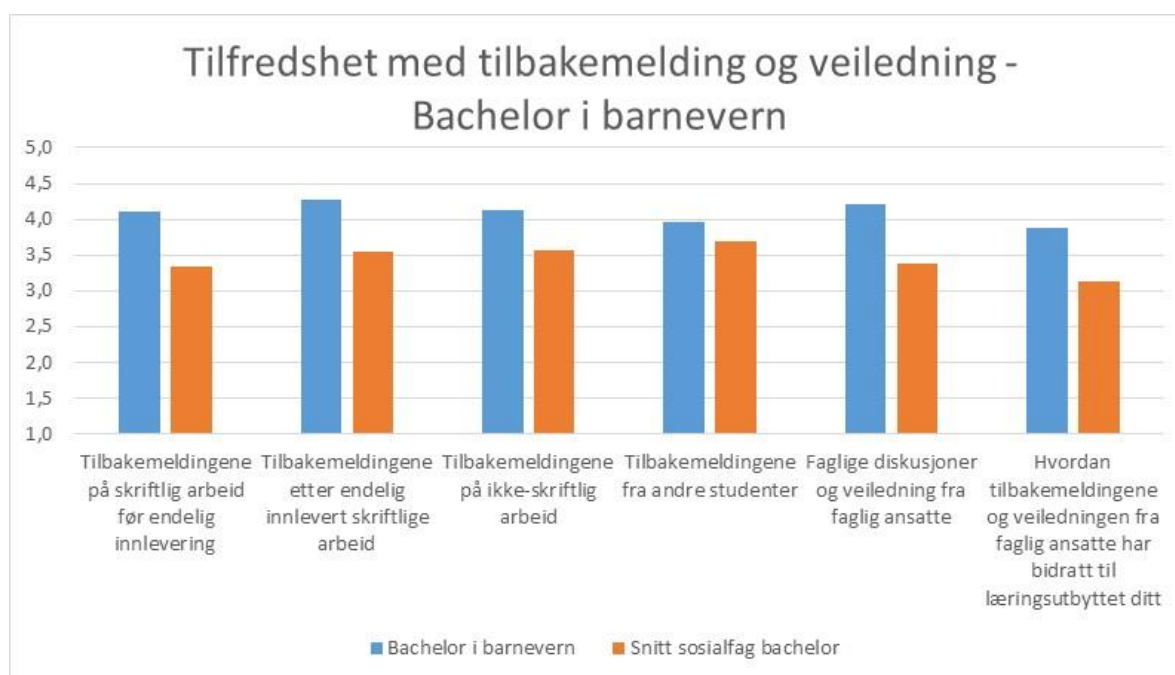
Forståelsen av fagfeltets egenart påvirker utformingen av studieprogrammet, med en studiehverdag preget av prosjektoppgaver og mye praksis, som igjen gjør det naturlig med et stort innslag av tilbakemelding og veiledning.

Læringsmiljøet synes også å være svært godt, i Studiebarometeret gis ekstraordinært høye scorer på spørsmålene om sosialt og faglig miljø.

5.3 Eksempel 2: Bachelor i barnevern (HINN)

Et annet studieprogram som skiller seg svært positivt ut er Bachelor i barnevern på Høgskolen i Innlandet.

Figuren under viser svarverdier på spørsmålene fra batteriet «Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning». Data er fordelt på studieprogrammet Bachelor i barnevern og den utdanningstypen programmet er plassert i (sosialfaglige utdanninger – bachelor). Svarverdiene vises som gjennomsnittsscorer.

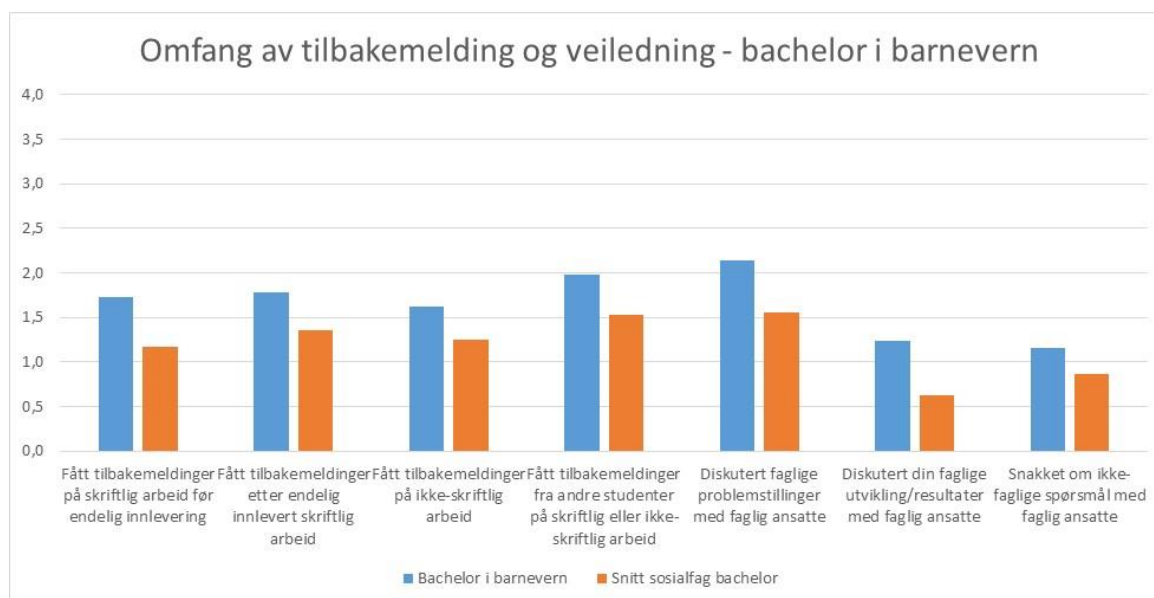

Figur 10: Spørsmålsbatteriet Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Snittscore på Bachelor i barnevern og utdanningstypen sosialfaglige utdanninger – bachelor. Skalaen går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds).

Bachelorprogrammet i barnevern ved Høgskolen i Innlandet utmerker seg med høy tilfredshet på alle spørsmålene om tilbakemelding og veiledning. Svarene til studentene på programmet ligger mellom 0,3 og 0,8 høyere enn landssnittet for utdanningstypen, noe som må sies å være betydelige forskjeller. Spesielt stor er forskjellen i tilfredshet med tilbakemeldinger på skriftlig arbeid før endelig innlevering, etter endelig innlevering, faglige diskusjoner og veiledning fra faglig ansatte og hvordan tilbakemeldingene og veiledningen fra faglig ansatte har bidratt til læringsutbyttet.

Studentene på Bachelor i barnevern svarer også klart mer positivt enn sine medstudenter i utdanningstypen på andre spørsmål. Dette gjelder både for spørsmålene om læringsmiljø, vurderingsformer, inspirasjon, undervisning, organisering og spørsmålet om overordnet tilfredshet. Det samme gjelder for de to spørsmålene om tilbakemeldinger og veiledning fra batteriet Undervisning og veiledning.

Figuren under viser svarverdier på spørsmålene fra batteriet «Omfang av tilbakemelding og veiledning». Data er fordelt på studieprogrammet Bachelor i barnevern og utdanningstypen sosialfag – bachelor. Svarverdiene vises som gjennomsnittsscorer.

Figur 11: Spørsmålsbatteriet Omfang av tilbakemelding og veiledning. Snittscore på Bachelor i barnevern og utdanningstypen sosialfaglige utdanninger – bachelor. Skalaen i spørreskjemaet er femdelst: Aldri – 1-2 ganger – 3-5 ganger – 6-10 ganger – Over 10 ganger, i tillegg kommer Vet ikke. Aldri er gitt verdien 0, 1-2 ganger er gitt verdien 1 etc., skalaen på spørsmålene om omfang går altså fra 0-4.

Bachelorprogrammet på Høgskolen i Innlandet har, som figuren viser, et klart høyere omfang av tilbakemelding og veiledning enn gjennomsnittet av alle bachelorprogrammer i utdanningstypen sosialfag. Dette programmet har også et høyere omfang enn andre barnevernsprogrammer og omfanget er høyere enn på andre studieprogram på Høgskolen i Innlandet.

Hvorfor lykkes studieprogrammet?

Ledelsen ved programmet poengterer at de bl.a. prioriterer tilbakemelding og veiledning av studenter ut fra en tankegang om at en barnevernspedagog skal trenes til et yrke der de selv skal jobbe med dialog og være i en veilederrolle. Forståelsen av *rollen* en barnevernspedagog skal ha i yrkeslivet er altså med på å forme læringskulturen på studiet. Det følger naturlig av dette at omfanget av tilbakemelding og veiledning er stort. Det er fagmiljøet selv som primært står bak og driver frem satsningen på tilbakemelding og veiledning.

Læringsmiljøet trekkes også frem som noe som særpreger dette programmet. Ledelsen fremhever at de ansatte er lett tilgjengelig for studentene, og at det er en lav terskel for å diskutere faglige

problemstillinger. De ansatte anerkjenner studentene som «kommende kolleger», og bestreber seg på å gi gode råd og god veiledning. I ferdighetstrening er man veldig tett på studentene.

De ansatte ved programmet forsøker å være tydelige i sin formidling av forventninger og krav til studentene.

Studieprogrammet vektlegger formativ tilbakemelding, og tilbakemeldingen og veiledningen gis muntlig. Studentene får også tilbakemeldinger på godkjente skriftlige arbeidskrav.

Bachelor i barnevern på Høgskolen i Innlandet – oppsummert

Studentene på dette studieprogrammet oppgir at de har et langt større omfang av tilbakemelding og veiledning enn både lignende studieprogram og andre studieprogram på institusjonen. Studentene er også langt mer tilfredse med tilbakemelding og veiledning enn andre studenter.

En viktig bakgrunn for satsningen på tilbakemelding og veiledning er forståelsen av rollen en barnevernspedagog skal ha, der dialog og veiledning står sentralt i yrkesutførelsen. Et poeng som trekkes fram er at man skal kunne gi og motta kritikk på en måte som inspirerer, motiverer og skaper vekst og utvikling.

Den faglige ledelsen ved studieprogrammet bekrefter også dette: programmet har over lang tid hatt et sterkt fokus på tilbakemelding og veiledning og miljøet mellom ansatte og studenter trekkes frem som spesielt godt, med lav terskel for å diskutere faglige problemstillinger.

Påstanden om et godt læringsmiljø understøttes av studentenes svar på Studiebarometerets spørsmål om sin tilfredshet med «Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet», der bachelorprogrammet i barnevern har et langt høyere score (4,0) enn gjennomsnittet av de sosialfaglige bachelorprogrammene (3,4). At miljøet er preget av lav terskel for å kontakte ansatte er tilsynelatende også studentene enig i. Dette er også dokumentert i en NRK-reportasje der studenter er intervjuet.

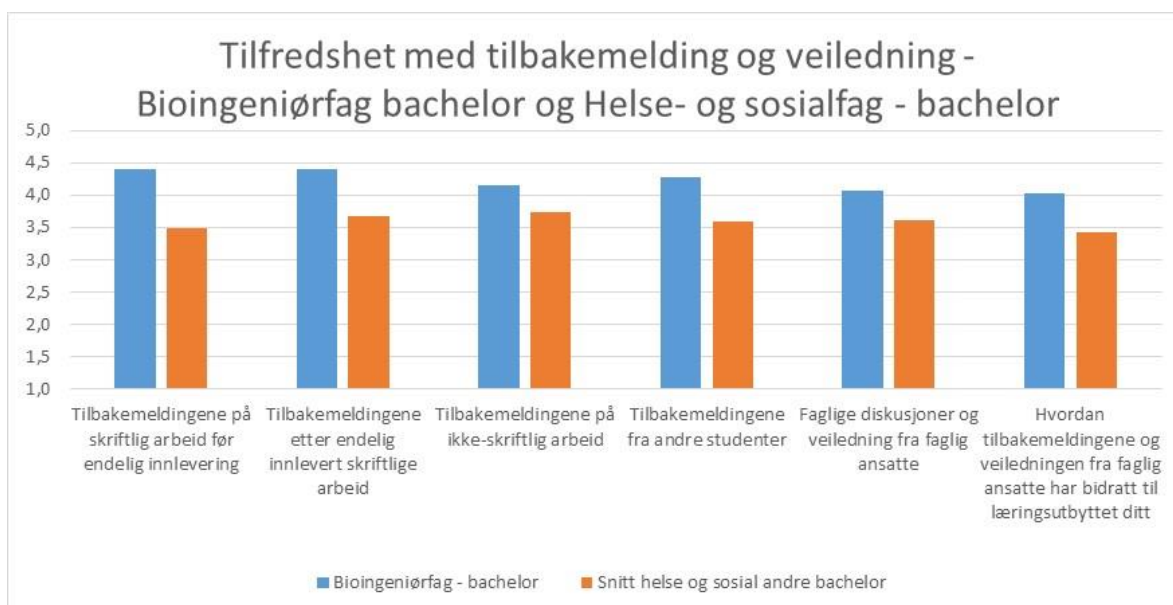
<https://www.facebook.com/NRKP3/videos/10155088658545996/>

5.4 Eksempel 3: Bioingeniørfag - bachelor (UiT)

Vårt tredje eksempel er hentet fra Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Bioingeniørfag – bachelor er et av programmene i Studiebarometeret 2017 der studentene er mest tilfredse med den tilbakemelding og veiledning de får.

Figuren under viser svarverdier på spørsmålene fra batteriet «Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning». Data er fordelt på studieprogrammet Bioingeniørfag - bachelor og den utdanningstypen programmet er plassert i (Helse og sosial andre - bachelor). Svarverdiene vises som gjennomsnittscorer.

Figur 12: Spørsmålsbatteriet Tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Snittscore på Bioingeniørfag - bachelor på UiT og utdanningstypen Helse og sosial andre - bachelor. Skalaen går fra 1 (Ikke tilfreds) til 5 (Svært tilfreds).

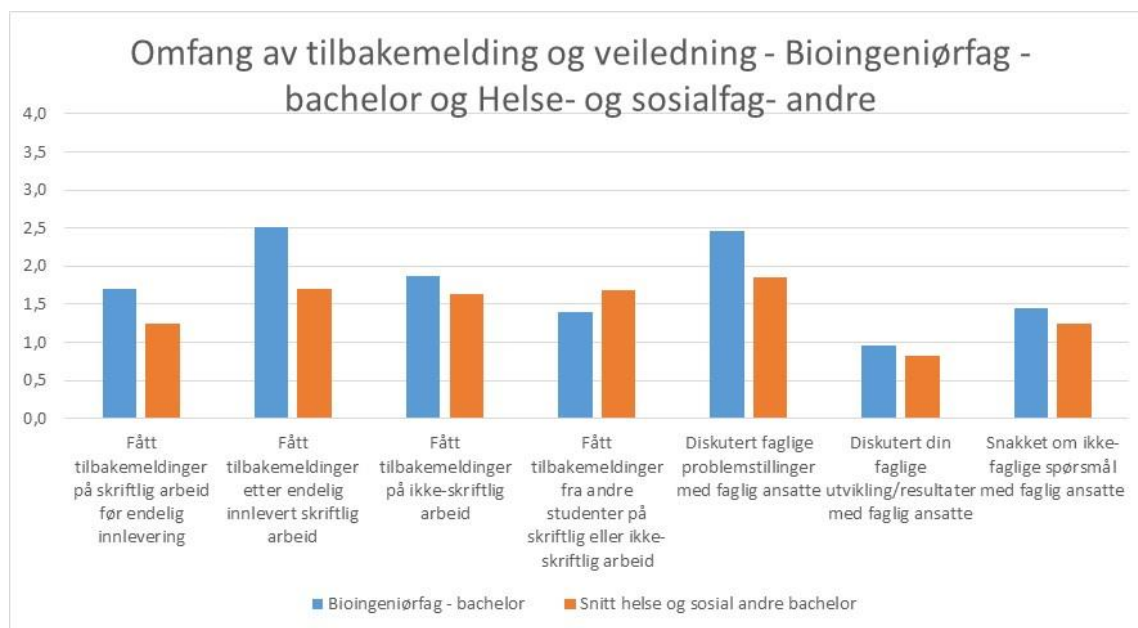
Studentene på Bioingeniørprogrammet har høy tilfredshet på alle spørsmålene om tilbakemelding og veiledning. Svarene til studentene på programmet ligger mellom 0,4 og 0,9 høyere enn landsnittet for utdanningstypen, noe som må sies å være betydelige forskjeller. Spesielt stor er forskjellen i tilfredshet med tilbakemeldinger på skriftlig arbeid før endelig innlevering, etter endelig innlevering og fra andre studenter.

Bioingeniørprogrammets studenter svarer også klart mer positivt enn sine medstudenter i utdanningstypen «Helse- og sosial andre» på andre tema i Studiebarometeret. Det gjelder både på spørsmål om undervisning, medvirkning, vurderingsformer, organisering og spørsmålet om overordnet tilfredshet. Det samme gjelder for de to spørsmålene om tilbakemeldinger og veiledning fra batteriet «Undervisning og veiledning».

I utdanningstypen «Helse- og sosial andre» (bachelor) finnes mange ulike studieprogrammer. Men også når vi kun sammenligner med andre *bioingeniørprogrammer* er tilfredsheten høyere på

programmet i Tromsø enn landsgjennomsnittet. Forskjellene ligger på omtrent 0,4. Dette gjelder både for spørsmålene om tilfredshet med tilbakemelding og veiledning og for de aller fleste av temaene nevnt i avsnittet ovenfor.

Figuren under viser svarverdier på spørsmålene fra batteriet «Omfang av tilbakemelding og veiledning». Data er fordelt på studieprogrammet Bioingeniørfag - bachelor på UiT og utdanningstypen «Helse og sosial andre» - bachelor. Svarverdiene vises som gjennomsnittscorer.

Figur 13: Spørsmålsbatteriet Omfang av tilbakemelding og veiledning. Snittscore på Bioingeniørfag - bachelor på UiT og utdanningstypen Helse og sosial andre - bachelor. Skalaen i spørreskjemaet er femdelte: Aldri – 1-2 ganger – 3-5 ganger – 6-10 ganger – Over 10 ganger, i tillegg kommer Vet ikke. Aldri er gitt verdien 0, 1-2 ganger er gitt verdien 1 etc., skalaen på spørsmålene om omfang går altså fra 0-4.

Bachelorprogrammet på UiT har, som figuren viser, et klart høyere omfang av tilbakemelding og veiledning enn andre bachelorprogram i utdanningstypen. Spesielt høyt er omfanget av tilbakemeldinger på skriftlig arbeid etter endelig innlevering, og av "diskutert faglige problemstillinger med faglig ansatte". Verd å merke seg her er at de andre bioingeniørprogrammene (ikke vist i figur) i Norge scorer omtrent like høyt som det i Tromsø på disse omfangsspørsmålene, noe som kan indikere at det er særtrekk ved disse programmene som kan være med å forklare det store omfanget.

Hvorfor lykkes studieprogrammet?

De faglig ansatte på programmet er veldig engasjerte, og med en grunnleggende holdning om at det er viktig for studentene at de får god tilbakemelding og veiledning. Programmet er relativt lite, med et opptakstall per år på 30 studenter og en gruppe bestående av 8 faglig ansatte. Dette gir små grupper og et tett fagmiljø preget av nær kontakt med studentene i hele studieforløpet.

Læringsmiljøet på programmet er godt, alle ansatte er veldig engasjerte og vil gjerne hjelpe studentene. Eksempelvis bruker ingen på programmet begrepet «undervisningsplikt». Studentene opplever trolig at det er en lav terskel for å snakke med de ansatte.

Programmet opererer med arbeidskrav i de ulike emnene, som studentene får veiledning på. Om studentene ikke får godkjent må de levere inn på nytt og får dermed veiledning på nytt. Veiledning og tilbakemeldinger skjer stort sett skriftlig (via Fronter), men kan også komme muntlig og via video.

Programmet informerer tydelig, ved emnestart, hvilke arbeidskrav emnene har underveis. Det formidles krav til studentene om at de må jobbe mye med studiene underveis, med mange innleveringer, som er nødvendig for å kunne gå opp til eksamen. Dette sikrer jevn jobbing med studiene.

Ledelsen ved programmet fremhever at årets andreklasser har en spesielt god gruppedynamikk. Dette kullet jobber ekstra hardt og sender f.eks. ofte mail med faglig spørsmål, som de ansatte kjapt svarer på. Dette årskullet, samt kullet etter, har vært gjennom et opptak med stor konkurranse om studieplassene. Den økte konkurransen gir seg utslag i at programmet har flere studenter enn før som jobber mye med studiene, har god studieteknikk og er svært motiverte.

Bioingeniørfag – bachelor – oppsummert

Studentene på dette studieprogrammet oppgir at de har et klart større omfang av og tilfredshet med tilbakemelding og veiledning enn andre studieprogram, både i Helse- og sosialfag generelt og bioingeniørprogrammene spesielt. Selv om tilfredsheten med tilbakemelding og veiledning jevnt over er høy på de andre bioingeniørprogrammene, er studentene ved UiT likevel mer tilfreds enn andre bioingeniørstudenter. Omfanget av tilbakemelding og veiledning er også høyere på dette programmet enn i utdanningstypen, dog på samme nivå som de andre bioingeniørprogrammene.

Programmet har også en høy studenttilfredshet på mange av de ulike spørsmålene som stilles i Studiebarometeret. Ledelsens poeng om at inneværende årets studentkull har en veldig positiv gruppedynamikk finner støtte i de historiske tallene fra Studiebarometeret: studentene som besvarte undersøkelsen i 2017 er klart mer fornøyde enn sine forgjengere, selv om de forgående kullene (også) var relativt tilfredse med studieprogrammet sitt.

Det tette samarbeidet med praksisfeltet fremheves som en forklaring på studentenes *overordnede tilfredshet*. Tidligere var alle emner i første studieår harde realfag. De seneste årene har programmet lagt om utdanningen noe, slik at studentene nå har et laboratorieteknisk fag med ekstern praksis. Dette virker veldig motiverende for studentene og har bidratt til økt tilfredshet.

Programmet har et godt miljø mellom studentene og de faglig ansatte, det viser både tallene fra Studiebarometeret og uttalelsene fra ledelsen på programmet. Studentene opplever trolig en lav terskel for å ta kontakt med de ansatte og får dermed rask tilbakemelding på spørsmål.

Ledelsens påstand om at de formidler tydelige krav til studentene får støtte i andre data fra Studiebarometeret: studentene gir høye scorer på spørsmål om de blir stilt tydelige forventninger til. Studentene er også svært enige i påstandene om at de ansatte har forventninger om at studentene stiller forberedte, er aktive i organiserte læringsaktiviteter og har høye ambisjoner på deres vegne.

5.5 Oppsummering

De tre utvalgte programmene tilhører alle utdanningstyper med mange svarende, og utdanningstypene er representert på mange institusjoner. Dette gjør at vi kan sammenligne det enkelte programmet med lignende programmer. Studieprogrammene skiller seg ut med svært høye snittscorer på spørsmålene om omfang av og tilfredshet med tilbakemelding og veiledning. Programmene scorer også klart høyere enn andre program ved egen institusjon.

Programmene er på ulikt gradsnivå, ulike institusjoner og de tilhører ulike utdanningstyper. Både barnevernutdanning, økonomisk-administrative utdanning og bioingeniørutdanning er representert. De har dermed få ytre fellestrekk. De har derimot likheter hva gjelder studentenes tilfredshet med tilbakemelding og veiledning.

Innledningsvis i notatet lanserte vi to problemstillinger:

- Hvilke grep har studieprogram/fagmiljø med de mest fornøyde studentene gjort i sin satsing på tilbakemelding og veiledning?
- Skyldes den høye tilfredsheten på noen studieprogram tilfeldigheter, strategier på institusjonsnivå eller satsinger i de enkelte fagmiljøene?

I tillegg beskrev vi formålet med notatet, som er å identifisere gode praksiser for bruk av tilbakemelding og veiledning.

Under trekker vi ut essensen fra informasjonen vi har om eksemplene. Dette inkluderer eksempler på god praksis, men også på andre rammebetingelser som gjør at disse tiltakene faktisk fører til høyere tilfredshet. Informasjonen er kuttet ned på for å tilpasses formatet i dette notatet, dermed har enkelte poeng og en del nyanser trolig gått tapt. Det bør også nevnes at med kun tre eksempler er det nødvendigvis et begrenset mulighet for å generalisere fra informasjonen fra intervjuene. Med dette forbeholdet mener vi allikevel det er noen fellestrekk som kan være av nytte for andre studieprogrammer.

Fokus på tilbakemelding og veiledning kommer nedenfra

Ingen av de tre programmene trakk frem institusjonelle strategier som konkret bakgrunn for deres prioritering av tilbakemelding og veiledning av studenter. Imidlertid nevner et av programmene at det er en generell fokus på aktiv involvering av studenter på fakultetet. Det er altså fagmiljøene selv som har drevet fram arbeidet med tilbakemelding og veiledning.

Krav og forventninger

Alle programmene trakk fram at de formidler tydelige krav og/eller forventninger til studentene. Programmene gjør dette på ulike måter og med ulikt fokus, men *tydeligheten* fremstår som en fellesnevner. Et program trakk fram at de ansatte forventer aktiv deltagelse, noe som gir jevn studieinnsats over tid. Et annet program trakk fram at obligatoriske innleveringer (arbeidskrav) med tilhørende god veiledning gir jevn studieinnsats. Et annet program trakk fram at de stiller tydelige krav og forventninger til studentene om den fremtidige yrkesutøvelsen.

To av programmene fremhevet at studentene jobber hardt med studiene, noe som til dels har sammenheng med (formidling av) krav og forventninger.

Ulike former for tilbakemelding og veiledning

Programmene vektlegger ulike former for tilbakemelding og veiledning. Fellesnevneren er en vektlegging av formativ tilbakemelding og veiledning. I tillegg har alle programmene et stort omfang av tilbakemelding og veiledning, noe som trolig er en av faktorene bak høy tilfredshet med tilbakemelding og veiledning.

Læringsmiljø

Studentene på de tre programmene er godt fornøyde med læringsmiljøet, spesielt miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet er godt, ifølge data fra Studiebarometeret. Programmene poengterer også miljøet frem som en faktor som bidrar til lav terskel for studentene for å be om tilbakemelding og veiledning og for å diskutere faglige problemstillinger. Også miljøet blant studentene trekkes frem, spesielt i det ene tilfellet.

Det gir naturlig nok indikasjoner på at et godt læringsmiljø henger sammen med en god kultur for tilbakemelding og veiledning.

Utdanningenes egenart

Utdanningenes egenart og hvilken rolle studentene skal ha i fremtidig yrkesutøvelse poengteres av to av de tre programmene. Det kan se ut som om de faglig ansattes forståelse av egen fagtradisjon/utdanning gir seg utslag i et sterkt fokus på tilbakemelding og veiledning. På den annen side finner vi ikke nødvendigvis at studentene på tilsvarende studieprogram på andre institusjoner er like godt tilfreds med tilbakemelding og veiledning som de utvalgte eksemplene. Dette indikerer at forståelsen av utdanningens egenart varierer fra institusjon til institusjon.

Egenskaper ved studentgruppen

Variasjon i tilfredshet over tid på et studieprogram er ikke unaturlig. Gruppedynamikken blant studentene i ulike årskull kan gi ulikheter i miljøet blant studentene, deres engasjement, etc. Samtidig kan i hvor stor grad studentene ser muligheten for og faktisk utnytter mulighetene til å motta tilbakemelding og veiledning, og sammen med dette studentenes oppfatning av tilbakemelding og veiledning, variere fra kull til kull.

Det kan synes som om studentenes motivasjon og deres arbeidsvaner fra videregående skole påvirker engasjementet for læring og viljen og/eller evnen til å benytte seg av tilbudene om tilbakemelding og veiledning som finnes.

6 Referanser og kilder

Bjorklund, S. A., Parente, J. M., & Sathianathan, D. (2004). Effects of faculty interaction and feedback on gains in student skills. *Journal of Engineering Education*, 93(2), 153-160.

Chan, J. C., & Lam, S. F. (2010). Effects of different evaluative feedback on students' self-efficacy in learning. *Instructional Science*, 38(1), 37-58.

Elliott, E. S., & Dweck, C. S. (1988). Goals: An approach to motivation and achievement. *Journal Personality and Social Psychology*, 54, 5-12.

Fowler, P. R., & Boylan, H. R. (2010). Increasing student success and retention: A multidimensional approach. *Journal of Developmental Education*, 34(2), 2.

Hamberg, S, P Bakken og M-L Damen (2015). Personal feedback and advising in Norwegian higher education: Explaining student dissatisfaction? NOKUT-rapport 5-2015.

Hamberg, S, P Bakken og M-L Damen (2016). Tilbakemelding og veiledning i høyere utdanning. Hva forklarer studentenes misnøye? NOKUT-notat 2016.

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81-112.

Kot, F. C. (2014). The impact of centralized advising on first-year academic performance and second-year enrollment behavior. *Research in higher education*, 55(6), 527-563.

Mcalpine, L. (2004). Designing learning as well as teaching: A research-based model for instruction that emphasizes learner practice. *Active learning in higher education*, 5(2), 119-134.

Nerland, M and Prøitz, T (2018). *Pathways to quality in higher education. Case studies of educational practices in eight courses*. Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education (NIFU).

Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in higher education*, 31(2), 199-218.

NOU 2000: 14. *Frihet med ansvar. Om høgre utdanning og forskning i Norge*. Kunnskapsdepartementet. (Mjøs-utvalget)

Shute, V. J. (2008). Focus on formative feedback. *Review of educational research*, 78(1), 153-189.

St.meld. nr. 27 (2000-2001). *Gjør din plikt - Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning*. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

St.meld. nr. 16 (2016-2017). *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Kunnskapsdepartementet (2017).